

اخلاق حرفه‌ای در روابط بین وکلاء

ابراهیم یوسفی محله*

مدرس دانشگاه و وکیل پایه یک دادگستری - تهران

چکیده

اخلاق حرفه‌ای در روابط بین وکلاء به عنوان همکار از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. این همکاری موجب می‌شود مشکلات و اختلافات موکلین از طرق مسالمت‌آمیز حل و فصل گردد و جایگاه و منزلت شغلی حرفه وکالت ارتقاء یابد. می‌توان موارد و مصادیق آن را در زمینه‌های پذیرش و معرفی موکل، انجام مشترک امور مربوط به وکالت، اشتغال در دفتر مشترک، جانشینی همکاران، رفتار با کارآموزان، همکاری با همکاران دیگر کشورها، چگونگی مکاتبات بین همکاران، چگونگی رفتارها در جلسات مشترک، اظهار نظر در خصوص عملکرد کاری همکار و حتی پذیرش وکالت دعوی علیه یک همکار و موارد دیگر بررسی کرد.

واژه‌های کلیدی: اخلاق حرفه‌ای، وکیل، همکار

سر آغاز

و با حل و فصل اختلافات از طریق توافق و سازش، در نهایت در خدمت به منافع موکلش گام برمی‌دارد. از سوی دیگر رعایت شئون حرفه‌ای و اعتدالی نقش و جایگاه وکیل در جامعه مستلزم رعایت ضوابط اخلاق حرفه‌ای منسجم و جامعی در روابط بین همکاران است، چه بسا عدم رعایت این ضوابط فارغ از نتایج منفی آن در خصوص منافع موکلین، به مرور جایگاه وکالت و وکیل دادگستری در جامعه را در معرض خطر قرار می‌دهد.

در کشورهایی که ضوابط اخلاق حرفه‌ای تدوین گردیده است جزئیات و چگونگی روابط بین همکاران بیان گردیده است اما در کشورهایی که قوانین وکالتی متضمن سامان‌دهی امور وکلا است، اغلب در مفاد قسم‌نامه به طور کلی به رعایت احترامات و آداب و سنن عرفی وکالت در روابط بین وکلاء اشاره شده است آن‌گونه که در قوانین وکالتی کشور خودمان نیز بدان اشاره شده است. همچنین در بیان تخلفات انتظامی در بند ۱۰ ماده ۸۰ آئین‌نامه

اهمیتی که نقش و جایگاه وکیل در جوامع از آن برخوردار می‌باشد تکالیف و تعهدات متنوعی را بر او بار می‌نماید که از آن جمله می‌توان به تعهدات وی در قبال حرفه و همکاران اشاره نمود.

در این میان اخلاق حرفه‌ای مشعل راهنمایی است که مبتنی بر تجربیات طولانی وکلای جوامع یاری‌گر وکلاء در تعامل با همدیگر می‌باشد و شایسته است این مشعل تابناک به تدریج به دست وکلای جوان نیز برسد.

تأکید بر رعایت اصل همکاری بین وکلاء بیش از آنکه خواستار رعایت مسایل و امور اخلاقی محض باشد بیانگر مشکلاتی است که وکلاء غالباً به نام موکلینشان با آن‌ها مواجهند. پس وکیل باید بتواند با ابراز همکاری از جمله با همکاران موارد متنازع فیه را به طریقه متمدانه حل و فصل نماید. در حقیقت وکیل با ابراز همکاری به حسن اجرای عدالت در جامعه کمک نموده

* نویسنده‌ی مسئول: تلفن ۰۲۱-۸۸۷۱۱۳۹، ۰۹۱۲۱۴۳۵۳۴۶، نمابر: ۰۲۱-۸۸۷۰۲۲۱۲، نشانی الکترونیک: i.Youssefi@yahoo.fr

ابراهیم یوسفی محله: اخلاق حرفه‌ای در روابط بین وکلاء

وکیل در اختلافات و دعاوی اشتغال دارد همکاری نماید. وکیل نه تنها نباید از خدمات آن شخص استفاده نماید بلکه باید آن شخص را نیز از ادامه چنین کارهایی بازدارد (ماده ۱۲ قانون رفتار حرفه‌ای وکلای ژاپن)

وکیل نباید وجهی تحت عنوان کمیسیون بابت معرفی موکل به شخص ثالث بپردازد (ماده ۲-۴-۵ قانون رفتار حرفه‌ای وکلای اتحادیه اروپا). در پیش نویس قانون وکالت جدید در ماده ۴۷ مشارکت وکیل با اشخاص فاقد پروانه وکالت در قرارداد حق الوکاله ممنوع اعلام شده است.

معرفی موکل

وکیل نباید از بابت توصیه یا معرفی موکل به وکیل دیگر از همکار خود وجهی تحت عنوان حق الوکاله یا حق المشاوره یا عناوین دیگر مطالبه نموده و یا بپذیرد (ماده ۱-۴-۵ قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای اتحادیه اروپایی). در ماده ۸۵ قانون وکالت پیشنهادی به این موضوع اشاره شده است

البته در روابط بین وکلای کشورهای عضو اتحادیه اروپا، وکیلی که به همکار خارجی خود موکل معرفی می‌کند شخصاً مسئول پرداخت حق الوکاله و هزینه‌ها در قبال آن همکار است مگر آنکه در بدو شروع همکاری ترتیبات دیگری را در طرف مقرر دارند یا وکیل معرف مسئولیت آتی خود را در قبال همکاری خارجی محدود نماید (ماده ۷-۵ قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای اتحادیه اروپایی).

ارتباط با طرف مقابل دارای وکیل

هرگونه ارتباط مستقیم با طرف مقابل با علم به این که دارای وکیل می‌باشد به منظور مذاکره یا حل و فصل موضوع ممنوع است (ماده ۲۸ اخلاق حرفه‌ای سوئیس) مگر آن که با اطلاع یا رضایت وکیل وی باشد (ماده ۱۶ قانون اخلاق حرفه‌ای کانادا- ماده ۵-۵ اخلاق حرفه‌ای اتحادیه اروپا- ماده ۴۹ قانون اخلاق حرفه‌ای ژاپن- ماده ۲-۴ قانون وکالت آمریکا و ماده ۲۷ قانون اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

رفتار وکیلی که ملاقات با طرف مقابل را می‌پذیرد با علم به این که دارای وکیلی می‌باشد بدون اطلاع دادن به وی و اخذ رضایت او تخلف انضباطی می‌باشد (بند ۲ ماده ۲۷ قانون اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

لایحه استقلال کانون وکلاء به لزوم رعایت احترامات در مذاکرات کتبی و شفاهی بین وکلاء تأکید شده است.

علیرغم دقت نظری که تدوین کنندگان پیش نویس قانون پیشنهادی وکالت و سعی آنان در ذکر تجربیات و اخلاق حرفه‌ای در ضمن مواد پیشنهادی داشته‌اند متأسفانه این بخش از اخلاق حرفه‌ای یعنی ضوابط مربوط به روابط بین همکاران مغفول واقع شده است.

امید است نوشته حاضر که با تحقیق در قوانین وکالتی و اخلاق حرفه‌ای کشورهای چون ژاپن، کانادا، سوئیس، آمریکا، ایتالیا، بلژیک، مصر، لبنان، سوریه، عراق، فلسطین، تونس، یمن، اردن، مراکش و اتحادیه اروپایی صورت پذیرفته است با تلقی وجود اشتراکات فراوان در تجربیات و فرهنگ‌ها و عادات و رسوم وکالتی، بتواند در تدوین اخلاق حرفه‌ای در کشورمان موثر واقع شده و در اجرای بهتر و دقیق تر وظایف وکالتی و دسترسی به عدالت و ارتقاء شئون و جایگاه و نقش وکلاء در جامعه یاری گرمان باشد.

رفتار نسبت به همکاران به طور عام

وکیل باید در رابطه با همکاران رعایت آداب و سنن و شئون حرفه‌ای را نموده (۵-۱) و با حسن سلوک، احترام و حسن نیت، رفتاری صادقانه توأم با اعتماد متقابل و حسن همکاری از خود ابراز نماید (۶-۸). وکیل نباید از حسن نیت و اعتماد همکار سوء استفاده نموده و نسبت به همکار خود مرتکب رفتار اهانت آمیز شده و از انتقادهای ناآگاهانه و ناپسند در مورد صلاحیت، رفتار، مشاوره، حق الزحمه و توانایی‌ها و خطاهای مفروض وی باید خودداری نماید (۹) (ماده ۲۹ قانون اخلاق حرفه‌ای ایتالیا) (مواد ۴۲ و ۴۴ قانون اخلاق حرفه‌ای ژاپن (۱۰) بند ۸ ماده ۱۴ قانون اخلاق حرفه‌ای کانادا (۶)).

نکته مهمی که وکیل باید در رفتار و روابط با همکاران مورد لحاظ قرار دهد آنست که این روابط باید به گونه‌ای باشد که رعایت اصل و تعهدات دفاعی وکیل در آن شده باشد و نباید روابط وکیل با همکارانش به گونه‌ای باشد که با منافع موکلش در تعارض قرار گیرد (ماده ۲۴ وکلای سوئیس قانون اخلاق حرفه‌ای و ماده ۱-۵ قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای اتحادیه اروپا).

همکاری با شخص ثالث (غیر وکیل)

وکیل به هیچ وجه نمی‌تواند با شخصی که خارج از چهار چوب قوانین حرفه‌ای وکالت به یک حرفه حقوقی با انجام نقش مشابه

وکالت مشترک

منظور از وکالت مشترک اعم از مشارکت دو وکیل در انجام مورد وکالت بوده و شامل انجام حرفه در دفتر کار مشترک نیز می‌باشد.

در همه نظام‌های حرفه‌ای وکالت، انجام حرفه وکالت به صورت مشترک و گروهی پذیرفته شده و در حال حاضر وکلاء غیر از دفاتر انفرادی، در دفاتر مشترک و موسسات حقوقی مشغول انجام حرفه وکالت می‌باشند، لیکن این گونه شراکت تبعات و تعارضاتی را ایجاد می‌نماید که معمولاً در جهت رعایت غبطه موکلین و حفظ مناسبات و روابط همکاران باید بدان توجه نمود. در این خصوص می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

الف) ممنوعیت قبول وکالت در برخی پرونده‌ها:

۱. ماده ۲۷ قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای ژاپن: وکیل نمی‌تواند وکالت پرونده‌ای را بپذیرد که او را از رعایت اصل وفاداری نسبت به موکل به خاطر هم دفتر بودن با وکیل طرف مقابل باز دارد. هرچند در قوانین ایران چنین ممنوعیتی وجود ندارد ولی اخلاق حرفه‌ای و رعایت مصلحت و غبطه موکل ایجاد می‌کند که وکلای هم دفتر قبول وکالت طرفین یک دعوی را به عهده نگیرند.

۲. ماده ۱-۵ قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای اتحادیه اروپایی: به منظور حفظ حقوق موکل ضروری است که وکلاء با یکدیگر حسن همکاری داشته باشند اما در عین حال نباید منافع وکیل و موکل در تعارض قرار گیرد.

۳. بند ۱ ماده ۵۳ قانون وکالت اردن مصوب ۱۹۷۲: وکلای شریک یا همکار در دفتر واحد نباید در دعوی یا معامله‌ای وکیل دو طرفی شوند که مصالح و منافع متفاوتی را دارا هستند.

۴. قبولی وکالت توسط کارآموز به طرفیت وکیل سرپرست یا دیگر کارآموزان وی: موضوع قبولی وکالت پرونده توسط کارآموز وکالت در خصوص پرونده‌ای که وکیل سرپرست او یا دیگر کارآموزان وکالت، عهده دار وکالت طرف مقابل آن هستند مورخ ۱۳۷۹/۱۰/۱۷ در کمیسیون امور حقوقی کانون مرکز مطرح گردید و به شرح نظریه شماره ۱۳۴۸۶ در این خصوص اعلام نظر شد: (۱۱)

«به نظرمی‌رسد این امر مجاز نیست زیرا هدایت و راهنمایی کارآموز با وکیل سرپرست است و جمع این عنوان در وکالت برای هر دو طرف دعوی قابل قبول نیست. در مورد به طرفیت سایر کارآموزان به نظر می‌رسد با توجه به وظایف وکیل سرپرست و اینکه پیشرفت دعوی می‌بایست در ابتدای امر

وکالت ملحوظ شود و سرپرستی هم‌زمان کارآموزان وکالت برای خواهان و خواننده قابل جمع نمی‌باشد پاسخ این سؤال منفی است.»

ب) ممنوعیت تأسیس دفتر مشترک:

در خصوص نحوه همکاری و تأسیس دفتر مشترک توسط وکلای عضو کانون وکلای دادگستری و مشاورین ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه، کمیسیون امور حقوقی کانون وکلای دادگستری مرکز مورخ ۱۳۸۱/۰۸/۰۸ چنین نظریه‌ای را اعلام نموده است: (۱۱)

« با توجه به این‌که مقررات ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب سال ۱۳۷۹ قانون خاص و صرفاً شامل مشاوران موضوع ماده مذکور می‌باشد و با توجه به این‌که مشاوران مذکور از حیث صلاحیت و اختیار مشاوره و وکالت محدود بوده و مقید به رعایت ضوابط مقرر در ماده مذکور هستند و نظر به این‌که وکلای مشمول قوانین وکالت و لایحه استقلال تابع ضوابط منعکس در مواد ۷ و ۸ لایحه قانون استقلال و قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت می‌باشند و نمی‌توانند خلاف ضوابط و مقررات مربوط عمل نمایند لذا تأسیس مؤسسه موضوع ماده ۱۸۷ به وسیله وکلای دادگستری و یا شرکت در تأسیس آن خلاف قواعد آمره قوانین وکالت است و از لحاظ لزوم رعایت اخلاق حرفه‌ای وکالت نیز قابل توجیه نمی‌باشد.»

ج) نحوه همکاری در پرونده مشترک:

۱. همکاری همه جانبه: در صورتی که چند وکیل وکالت پرونده‌ای را می‌پذیرند باید به صورت همه جانبه در انجام آن با هم همکاری داشته باشند (ماده ۴۶ قانون اخلاق حرفه‌ای ژاپن).

۲. وجود اعتماد متقابل: زمانی که دو وکیل در پرونده‌ای با هم همکاری می‌نمایند باید روابط محترمانه مبتنی بر اعتماد متقابل برقرار نمایند (ماده ۴۵ قانون اخلاق حرفه‌ای ژاپن).

۳. هماهنگی بین دو وکیل: در حالت دفاع مشترک، وکیل باید با وکیل مدافع شریک در خصوص انتخاب رویه‌ها، اطلاع رسانی در خصوص محتوای گفتگوها با موکل مشترک با هدف اتخاذ استراتژی و رویه واحد مشورت نماید (بند ۴ ماده ۲۳ قانون اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

۴. عدم اخلال: اگر موکل قصد دارد در پرونده وکیل دیگری را نیز وارد نماید وکیل اول حق اخلال ندارد (ماده ۴۷ قانون اخلاق حرفه‌ای ژاپن).

جانشینی همکار

با توجه به این که حق موکل در انتخاب وکیل به هر نحو باید مورد لحاظ قرار گیرد لذا سلیق موکل و اختلافات بین وکیل و موکل نباید مانعی در انتخاب آزادانه وکیل گردد. از طرف دیگر حق وکیل در دستیابی به دستمزد منصفانه نیز باید مورد لحاظ قرار گیرد لذا به نظرمی رسد وجود آئین رفتار حرفه‌ای مناسب در این زمینه راهگشا باشد و در نتیجه از بروز اختلافات بین وکیل و موکل نیز جلوگیری به عمل آید:

۱- اطلاع رسانی به وکیل سابق: در حالت جانشینی یک همکار در جریان دادرسی چه به دلیل عزل و چه به دلیل استعفاء، وکیل جدید باید انتخابش را به همکار قبلی اطلاع دهد (ماده ۲۷ اخلاق حرفه‌ای سوئیس- ماده ۳۳ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

۲- ارائه اسناد پرونده: وکیل معزول یا مستعفی باید طوری رفتار کند که جانشینی حادث، بدون ورود ضرر برای موکل باشد (بند ۱- ۳۳ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا)، لذا باید پرونده را با تمامی اسناد مفیدش جهت پیگیری با اشاره به مواعد دادرسی در اختیار وکیل جانشین قرار دهد (ماده ۲ مقررات ۲ آوریل ۲۰۰۷ اتحادیه کانون‌های وکلای بلژیک درمورد جانشینی وکلاء) (۱۴).

۳- تعیین تکلیف هزینه‌ها و حق‌الوکاله: پس از انتخاب وکیل جانشین، او همکار سابق را از مداخله خود آگاه ساخته و این که در خصوص هزینه‌ها و حق‌الوکاله وی تعهد پرداخت شده است (ماده یک همان قانون) لذا وکیل ثانوی موکل را دعوت می‌نماید که وضعیت هزینه‌ها و حق‌الوکاله وکیل اولیه را مشخص سازد. در صورتی که میزان صورت وجوه صراحتاً مورد اعتراض موکل باشد، وکیل جانشین، موکل را آگاه می‌سازد که به یک راه حل مبتنی بر صلح و سازش، وساطت یا داوری متوسل گردد و در صورت توسل به مرجع قضایی از محکمه می‌خواهد که نظریه مشورتی کانون وکلای مربوطه را اخذ نماید (ماده ۳ همان قانون).

در صورتی که اقدام فوری در جهت رعایت و حفظ منافع موکل ایجاب کند، وکیل می‌تواند بدون رعایت تشریفات مذکور قبول وکالت کرده و در اسرع وقت به انجام وظیفه مذکور اقدام کند (بند ۲-۶-۵ قانون اخلاق حرفه‌ای اتحادیه اروپایی).

وکیل جانشین می‌تواند در روندی که در آن مسئولیت احتمالی وکیل قبلی یا اعتراض به هزینه‌ها و حق‌الوکاله مطرح است دخالت نماید البته نباید

۵. کسب اجازه وکیل اول: ضروری است که اگر وکالت دعوی برعهده یک وکیل قرار می‌گیرد که در آن پرونده قبلاً یکی از همکاران عهده‌دار وکالت آن است از قبول آن خودداری نماید تا اذن همکار یا رئیس کانون وکلاء را اخذ نماید (۱۲).

۶ وکالت توکیلی:
۱-۶: وکیلی که یکی از همکاران را برای انجام نمایندگی یا همراهی مامور می‌نماید در صورتی که موکل در خصوص تعهد پرداخت حق‌الوکاله کوتاهی نماید باید شخصاً آن را بپردازد مگر اینکه در شروع کار توافق دیگری نموده باشند (ماده ۳۰ قانون اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

۲-۶: وکیل باید در یک زمان مفید به همکار توکیلی ابزار و لوازم مورد نیاز او را بدهد. در عین حال وکیل توکیلی باید در یک زمان مفید به همکار خود اطلاعات مشروعی از فعالیت لازمه یا انجام شده را ارائه دهد.

۳-۶: وکیل توکیلی باید به همکار خود در خصوص محل اقامت و تغییر آن اطلاع دهد.

۴-۶: وکیل توکیلی مستقیماً نمی‌تواند پرونده را از طریق مصالحه حل و فصل کند بدون آن که مراتب را قبلاً به وکیلی که وکالت را به وی توکیل نموده اطلاع داده باشد.

۵-۶: در فقدان رهنمودهای اولیه، وکیل توکیلی باید حداکثر تلاش خود را مبذول نماید تا منافع موکل را حفظ کرده و مراتب را به وکیل اول اطلاع دهد (ماده ۳۱ قانون اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

۷. اختلاف نظر بین همکاران:
۱- در صورت بروز اختلاف نظر بین وکلایی که متفقاً عهده‌دار وکالت پرونده‌ای هستند به گونه‌ای که این اختلاف نظر به موکل آسیب می‌رساند، موکل را باید از این موضوع مطلع گردانند (ماده ۳۳ اخلاق حرفه‌ای ژاپن).

۲- دعوی بین وکلاء در خصوص نحوه شراکت و حل و فصل آن‌ها، حساب و کتاب و لو آن چه که در این ارتباط است پذیرفته نمی‌شود مگر آن که دو وکیل گواهی رئیس کانون وکلاء را ابراز نمایند که نشان دهنده مداخله او در مصالحه بین آن دو بوده و به نتیجه‌ای نرسیده است (۱۳).

جلسات مشترک بین وکلاء

وکیل باید در فرصت‌های مواجهه و ملاقات با همکاران رعایت وقت شناسی را نماید (بند ۱ ماده ۲۳ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

۱. در طول جلسات صرفاً با موافقت تمامی حضار می‌توان نسبت به ضبط مذاکرات اقدام نموده، لذا استفاده از هرگونه امکان برای ضبط مکالمات و محاورات حتی اگر قانونی نیز باشد باید به اطلاع و آگاهی شخص مقابل نیز برسد (بند ۳ ماده ۲۲ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا) - بند ۴ ماده ۱۴ قانون اخلاق حرفه‌ای کانادا). درحالت مذاکرات تلفنی بین همکاران نیز این وضعیت جاری است.

۲. در طول مذاکرات باید از توسل به روش‌های غیر اصولی کسب امتیاز خودداری شود و نباید از اعلام لغزش‌ها، بی‌نظمی‌ها یا اشتباهات وکلای طرف مقابل که تأثیری در حق یا ماهیت قضیه یا تضييع حقوق موکل ندارد سوء استفاده کرد.

۳. قطع مذاکرات فراقضایی با هدف شروع اقدامات قضایی باید به وکیل طرف مقابل اطلاع داده شود (بند ۴ ماده ۲۷ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

۴. وکلی که با همکار وکیل طرف مقابل به یک توافق دوستانه رسیده و مورد توافق و پذیرش طرفین قرار گرفته باید از اقدام قضایی مغایر با مصالحه خودداری نماید مگر اینکه وقایع ناگهانی یا پیشامدهای غیرمنتظره آن را توجیه نماید (ماده ۳۲ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

مداخله یا اخلال در خصوص پرونده دیگر

وکیل حق ندارد در خصوص پرونده‌ای که وکیل دیگری وکالت آن را عهده‌دار می‌باشد دخالت نماید (ماده ۴۸ اخلاق حرفه‌ای ژاپن) یا درخصوص وضعیت آن پرونده اظهار نظر نماید مگر با رضایت وکیل آن پرونده (ماده ۲۹ بننا ۲ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

روابط با وکلای کشورهای دیگر

هر وکلی این حق را دارد که بدون لحاظ محدودیت‌های مرزی با شناسایی نقش وکیل و اصول حرفه‌ای مربوطه با او همکاری نماید. البته وکیل مذکور نیز چنین تکلیف متقابلی را در قبال همکاران داراست. به این مسئله در منشور انجام حرفه وکالت در قرن ۲۱ مصوب اتحادیه بین‌المللی وکلای مورخ ۲۲ اکتبر ۲۰۰۲ اشاره گردیده است (۱۵).

در این فرایند از روش‌های مبتنی بر اجتناب از مصالحه و سازش حمایت نماید (ماده ۴ قانون مقررات اتحادیه وکلای بلژیک).

در این زمینه هرکانون وکلاء می‌تواند از وکلای عضو خود بخواهد که در چنین روندی دخالت ننمایند و یا صرفاً وکیل جانشین را از دخالت در چنین دعوی منع نماید (ماده ۴ و ۵ قانون مذکور).

استفاده از اطلاعات مربوط به یک همکار

تهیه اسناد مربوط به مواضع شخصی وکیل طرف مقابل و به کار بردن اطلاعات شخصی او در جریان رسیدگی مطلقاً ممنوع است مگر این‌که به طور اساسی در ارتباط با موضوع دعوی باشد (ماده ۲۹ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

ارتکاب تخلف توسط همکار

در صورتی که یک وکیل معتقد باشد یا گمان برد که یک قاعده حرفه‌ای یا قاعده قانونی توسط یک همکار نقض شده است باید توجه آن همکار را بدان جلب نموده و از آن آگاه سازد. در صورت وقوع چنین مسئله‌ای و یا هرگونه اختلاف شخصی مربوط با تکالیف حرفه‌ای، طرفین باید از طریق دوستانه آن را حل و فصل نمایند و در صورتی که راه حل‌های دوستانه منجر به نتیجه نشود قبل از هرگونه اقدام اداری یا قضایی باید کانون متبوعه وکیل متخلف را از موضوع مطلع کرد تا در جهت حل و فصل موضوع از طریق مسالمت آمیز اقدام نمایند (ماده ۲۹ قانون اخلاق حرفه‌ای سوئیس - ماده ۹-۵ قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای اتحادیه اروپایی).

البته قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای ایالت کبک کانادا (در ماده ۹/۰۳/۰۰۰/۰۱) مقرر کرده که در چنین مواردی با صرف وقوع تخلف توسط یک همکار، مراتب باید فی‌الفور به کانون وکلای اطلاع داده شود.

نظارت بر فعالیت‌های همکاران دفتری

در جهت تضمین عدم نقض قوانین و جلوگیری از اقدامات غیرقانونی احتمالی ارتكابی در دفتر وکالت، وکیل ملزم است که بر کارهای کارمندان و همکاران شاغل در دفتر وکالت خود نظارت داشته و بر آن‌ها مدیریت نماید (ماده ۱۷ قانون اخلاق حرفه‌ای ژاپن). در ماده ۲۲ پیش نویس قانون وکالت جدید به این مسئله اشاره شده است.

ابراهیم یوسفی محله: اخلاق حرفه‌ای در روابط بین وکلاء

وکالت در آینده آن گونه خواهد بود که نتیجه تربیت و تلاش‌های وکلای با سابقه و قدیمی است.

- لذا وکیل سرپرست باید برای کارآموزان تضمین کارآموزی واقعی را نموده و با تدارک محیط کاری ایده‌آل، در جهت سودمندی این تجربه با فراهم نمودن آموزش‌های متناسب مساعدت نماید (بند ۱ ماده ۲۶ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

- وکیل سرپرست نباید به کارآموزان مسئولیت انجام یک وظیفه دفاعی غیرمجاز را محول نماید. در صورت چنین اقدامی وی دارای مسئولیت انضباطی خواهد بود (بند ۳ ماده ۲۶ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

- وکیل سرپرست در یادداشت‌های مندرج در دفترچه کارآموزی باید برواقیت تاکید کرده و در کنترل کامل آن بدون اغماض و بدون توجه به انگیزه‌های محبت‌آمیز باشد (بند ۲ قانون مذکور). در روابط بین وکیل سرپرست و کارآموزان وی اخذ هرگونه وجهی از کارآموزان در ازای امضای وکالت‌نامه‌های آنان رفتاری خلاف شان محسوب می‌گردد و مستوجب مجازات انتظامی است.

البته در مواردی که قبول وکالت به طور متفقاً و منفرداً توسط وکیل سرپرست و کارآموز وی صورت پذیرد می‌توان قایل به جواز بود.

مکاتبات بین وکلاء

در برخی کشورها با توجه وضعیت اجتماعی و فرهنگی و حقوقی آن‌ها اکثریت مردم آن دارای وکیل دادگستری بوده و سیستم تبادل لوائح قبل از اقامه دعوی بین وکلای طرفین بخش عمده‌ای از مراحل دادرسی را تشکیل می‌دهد و طبعاً در چنین کشورهایی مکاتبات بین وکلاء دارای ویژگی رسمیت نیز می‌باشد. ویژگی‌های دیگری نیز از جمله محرمانه بودن از جمله موارد مهمی است که معمولاً قوانین ناظر بر آن حد و مرزهای آن را تعیین می‌نمایند.

الف) سرعت در پاسخ:

۱. وکیل باید به تقاضاهای اطلاعات یک همکار به سرعت پاسخ دهد (بند ۲۲ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).
۲. وکیل باید با سرعت متعارف کلیه نامه‌ها و سایر مکاتبات حرفه‌ای وکلاء را که مستلزم پاسخ است پاسخ دهد (بند ۵ ماده ۱۴ اخلاق حرفه‌ای کانادا).

شورای اروپا نیز در توصیه نامه مورخ ۲۵ اکتبر ۲۰۰۰ خود همکاری وکلای کشورهای مختلف را موجبات اعتلای نقش وکلای دادگستری دانسته و به این امر به عنوان یکی از وظایف کانون‌های وکلاء اشاره نموده است (۱۶). لذا ملاحظه می‌شود که در قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای اتحادیه اروپایی بخش مستقلی درخصوص همکاری و نحوه آن بین کشورهای عضو مطرح گردیده است.

به موجب بند ۲-۱-۵ این قانون، وکلای هرکشور عضو نسبت به وکلای دیگر کشورهای عضو، همکار تلقی می‌شوند و باید در روابط با هم‌دیگر همکاری صادقانه داشته باشند.

به موجب بند ۱-۲-۵ در صورتی که وکیلی از وکلای یک کشور عضو به یکی از همکاران در دیگر کشورهای عضو مراجعه کند و وکیل مورد مراجعه فاقد صلاحیت و توانایی برای انجام موضوع مورد مراجعه باشد پذیرش آن کار خودداری کرده و ترتیبات لازم برای ارتباط آن همکار با یک وکیل واجد صلاحیت را فراهم نماید.

به موجب بند ۳-۲-۵ در صورت فعالیت مشترک وکلای کشورهای عضو، باید بین نظام‌های حقوقی، مقررات کانون‌های وکلای متبوعه، صلاحیت‌ها و تعهدات حرفه‌ای خود هماهنگی لازم را ایجاد کنند. از سوی دیگر همکاری وکلای کشور مختلف زمینه ایجاد پیشرفت وکلای جوان و تازه‌کار را فراهم می‌نماید.

بند ۸-۵ قانون مذکور شناخت و آگاهی وکلای کشورهای عضو از قوانین و مقررات دادرسی کشورهای دیگر را در تقویت همکاری‌ها و ایجاد اعتماد متقابل مهم تلقی نموده و بدین منظور از وکلای کشورهای عضو می‌خواهد که درجهت پیشرفت علمی وکلای جوان دیگر کشورها با انتقال اطلاعات نظام حقوقی خود به آنها در حین انجام وظیفه وکالت مساعدت نمایند.

روابط با کارآموزان

وکیل واجد شرایط قانونی سرپرستی باید کارآموزان وکالت را در دفتر خود پذیرفته (ماده ۸۱ پیش نویس قانون وکالت) و با آموزش و راهنمایی‌های خود تجربیاتش را به آنها انتقال دهد و در نتیجه این مشعل حق را تحویل آنها داده تا بتوانند در راه عدالت و رستگاری گام بردارند. وکیل سرپرست مثل معلمی است که شاگردان را با آراستگی خود به اخلاق فاضله تربیت می‌نماید.

ب) رعایت نزاکت در محتوای مکاتبات:

وکیل نباید در جریان وکالت و فعالیت حرفه‌ای، نامه‌های توهین‌آمیز، ایزدایی یا کلاً مغایر روش شایسته و متعارف به وکیل و یا هر شخص دیگر بنویسد.

ج) ویژگی محرمانه بودن:

۱. وکیلی که با یک همکار خود از دیگر کشور عضو مکاتبه می‌کند و انتظار دارد که مکاتبه مذکور حالت محرمانه داشته باشد باید صراحتاً این موضوع را به اطلاع آن همکار برساند (بند ۱-۳-۵ اخلاق حرفه‌ای اتحادیه اروپا).

۲. در صورتی که گیرنده پاکت نامه، از حفظ اسرار مربوط به نامه همکار خود عاجز باشد می‌بایستی بدون باز کردن پاکت آن را به هزینه خود عودت دهد (بند ۲-۳-۵ قانون اخلاق حرفه‌ای اتحادیه اروپا).

۳. فرستنده نامه می‌تواند به شرط این‌که با صراحت اعلام نماید، حالت محرمانه به مکاتبه‌اش بدهد (ماده ۲- قانون مصوب کانون ملی وکلای بلژیک مورخ ۱۹۷۷) و گیرنده باید آن را مورد لحاظ قرار دهد (۱۷).

۴. ویژگی محرمانه بودن مکاتبه با یک همکار باید در این ارتباط به طور کامل به همکار بیان شود (ماده ۲۶ اخلاق حرفه‌ای سوئیس).

۵. نامه‌های با قید محرمانه و هرگونه ارتباط مشتمل بر پیشنهادات مصالحه متقابل با یک همکار نمی‌تواند ارائه گردد یا در جریان دادرسی مورد استفاده قرار گیرد (ماده ۲۸ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

در موارد ذیل می‌توان مکاتبات بین وکلاء را ارائه یا ابراز نمود (ابراز قضایی یا غیرقضایی):

- رئیس کانون وکلاء اجازه ابراز و ارائه آن را بدهد (ماده ۱ قانون کانون ملی وکلای بلژیک مصوب ۱۹۸۰-۱۹۸۶).

- مکاتبه‌ای که سند دادرسی را تشکیل دهد (بند ۱ ماده ۲ همان قانون).
- هر مکاتبه‌ای که به طور صریح فاقد قید محرمانه باشد و مبتنی بر تعهد بلاشرط باشد. (بند ۲ همان قانون).

- هر مکاتبه‌ای که فاقد قید محرمانه باشد و صرفاً مشتمل بر توضیح وقایع خاص یا پاسخ به این موارد باشد (بند ۴ همان قانون).

- هر مکاتبه محرمانه‌ای که مشتمل بر پذیرش بلاشرط پیشنهادات مشخص طرف مقابل باشد (بند ۵ همان قانون).

- مکاتبه مبادله شده بین همکاران در صورتی که توافقی در آن گردیده باشد که آن مکاتبه سند مثبت تحقق آن باشد (بند ۱ ماده ۲۸ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا).

- نامه وکیلی که انجام آن چه را که خواسته شده تضمین نموده باشد (بند ۲ همان قانون).

- وکیل نباید مکاتبه موجود مبادله شده بین همکاران را به موکل خود ارائه نماید اما این امکان وجود دارد که اگر وکیل دیگری جانشین وی شود آن را بدان همکار تسلیم نماید البته همکار بعدی ملتزم به رعایت مقررات محرمانه بودن آن خواهد بود (بند ۳ همان قانون).

- لذا توصیه می‌شود که در خصوص محتوای مکاتبات وکیل با دیگران قبلاً موافقت کتبی موکل اخذ شود.

- مکاتبات مذکور به صورت مختصر انشاء شود و در اکثر مکاتبات این ویژگی مراعات شود و در صورت نیاز به موارد دیگر مطالب محرمانه و غیرمحرمانه به صورت مکاتبات جداگانه تهیه و ارسال شود (قانون کانون ملی وکلای بلژیک مصوب ۱۹۸۶).

قبول وکالت دعوی علیه یک همکار

اصولاً قبول وکالت اقدام علیه یک همکار فاقد منع قانونی است مگر اینکه شخص وکیل بنا به انگیزه‌های شخصی از قبول چنین وکالتی امتناع نماید. در بررسی مقررات مربوطه در اکثر موارد ملاحظه شد که پذیرش چنین وکالتی منوط به اخذ اجازه از مرجع صالح که می‌تواند رئیس کانون وکلاء، هیات مدیره یا کمیسیون خاص باشد، گردیده است (بند ۲ ماده ۲۲ اخلاق حرفه‌ای ایتالیا- ماده ۳۵ قانون وکالت بحرین- ماده ۲۷ قانون وکالت فلسطین (۱۸)- ماده ۶۲ قانون وکالت اردن- ماده ۶۸ قانون وکالت سوریه (۱۹)- ماده ۹۴ قانون وکالت لبنان- ماده ۶۸ قانون وکالت مصر).

لزوم رعایت چنین تشریفات بدان جهت است که کانون وکلای مربوطه در جهت رعایت شئون وکالتی و حل و فصل مسالمت آمیز قضیه از طریق صلح آمیز در موعد مقرر اقدام نماید و در صورتی که اقدامات به عمل آمده مثمرتر نباشد گواهی مربوطه در جهت امکان اقامه دعوی صادر می‌گردد.

برای اقدام به این امر معمولاً مدت زمان خاصی که بین روز تا یک ماه می‌باشد در نظر گرفته شده که در موارد فوری می‌توان تقاضای کاهش

ابراهیم یوسفی محله: اخلاق حرفه‌ای در روابط بین وکلاء

ارزیابی محتویات اسناد یا ادعاهای طرفین قرارداد. در صورتی که همکار طرف دعوی عضو کانون دیگری باشد وکیل اقدام کننده باید به رئیس کانون وکلای متبوعه خود مراجعه کند تا یک نسخه از تقاضا از طرف آن کانون به کانون وکلای متبوعه وکیل طرف دعوی ارسال گردد و آن کانون در مهلت مقرر در جهت صلح و سازش اقدام نماید و در صورت عدم پاسخ یا اقدام، وکیل خواهد توانست شروع به اجرای مفاد وکالتنامه خود نماید. در حالاتی که مسئولیت مدنی یک همکار موضوع دعوی می‌باشد اتحادیه کانون‌های وکلای بلژیک توصیه نموده که وکیل اقدام کننده سعی نماید در قبال بیمه گر اقدام قضایی نماید. البته این اتحادیه به کانون‌های وکلای عضو خود این اختیار را داده که بتوانند به جهت رعایت استقلال وکلاء به اعضایشان در خصوص وکالت در یک دعوی علیه همکار کانون متبوعه ممانعت ایجاد نمایند.

آن را نمود و یا حتی اقدام نموده و سپس فوراً نسبت به اخذ اجازه مبادرت نمود مثل تقاضای قرارهای تامینی و احتیاطی.

اتحادیه کانون‌های وکلای بلژیک مقررات مفصل و خاصی در مورخ ۱۵ مارس سال ۲۰۰۴ میلادی (۲۰) در این خصوص تصویب نموده که به رؤس مطالب آن اشاره می‌گردد.

به موجب این قانون در چنین مواردی وکیل باید قبل از هرگونه اقدامی با رئیس کانون وکلاء در خصوص موضوع دعوی و یا شکایت مذاکره نماید. در صورتی که رئیس کانون در موعد یک ماهه عکس‌العملی نشان نداد دعوی را می‌توان اقامه نمود. رعایت این ضوابط در مواردی که اجرای یک تصمیم قضایی یا مشابه آن نیز موضوع وکالت را تشکیل می‌دهد، ضرورت دارد.

در حال اقدامات و تصمیمات رئیس کانون را نمی‌توان میزانی بر

منابع

۱. قانون المحاماه العراقی لسنة ۱۹۶۵. ماده ۵۱.
۲. قانون المحاماه بالبحرین. ماده ۳۵.
۳. قانون المحاماه بالمملکه الاردنیه سنة ۱۹۷۲. ماده ۵۷.
۴. قانون المحاماه المصری لسنة ۱۹۸۳ ماده ۶۸.
۵. ماده ۵۷ قانون المحاماه بالیمن سنة ۱۹۹۹ ماده ۷۱.
۶. نوری محمد علی. رفتار حرفه‌ای وکلای دادگستری کانادا. چاپ دوم، انتشارات گنج دانش. سال ۱۳۷۵: صفحه ۹۵.
7. Danovi R. Essais sur La deontologie .Editions Nemesis Bruxelles. 2002. P : 237 .
۸. قهرمانی نصرالله و یوسفی محله ابراهیم. قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای کشورهای عضو اتحادیه اروپایی. مجله کانون وکلای مرکز. سال ۱۳۸۳. شماره ۱۸۷ و ۱۸۶ : صفحه ۲۸۲.
۹. قانون اخلاق حرفه‌ای وکلای ایالت کبک کانادا، ماده (۴/۳/۲)
10. Danovi R. Essais sur La deontologie. P: 239 et 226.
۱۱. قهرمانی نصرالله و یوسفی محله ابراهیم. مجموعه کامل قوانین و مقررات وکالت. چاپ دوم. انتشارات مجد. سال ۱۳۸۵: صفحه ۳۱۱.
۱۲. قانون المحاماه بلبنان سنة ۱۹۷۰. ماده ۹۲.
۱۳. قانون المحاماه بالمملکه المغربیه لسنة ۱۹۹۳. ماده ۲۸.
14. Reglement du 2 Avril 2007 sur la succession d'avocats. ordre des barreaux francophones et germanophones de belgique.
۱۵. یوسفی محله ابراهیم. منشور انجام حرفه وکالت در قرن ۲۱. مجله حقوقی دادگستر. سال ۱۳۸۷. شماره ۲۹: صفحه ۴۱.
۱۶. یوسفی محله ابراهیم. توصیه نامه شورای اروپا در خصوص آزادی انجام حرفه وکالت. خبرنامه کانون وکلای مرکز. سال ۱۳۸۶. شماره ۲۹: صفحه ۴۷.
17. Correspondance – production de la correspondance exchange entre avocats .ordre nationale des avocats de belgique..10mars 1977.
۱۸. قانون المحاماه الفلستینی لسنة ۱۹۹۹.
۱۹. قانون المحاماه السوری سنة ۱۹۸۱.
20. Reglement du 15 Mars 2004 Relatif a L'introduction d'une action contre un confrere.ordre des barreaux francophones et germanophones de belgique.